

LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAK SAYISININ SINIRLANDIRILMASI*

LIMITATION OF THE NUMBER OF THE PARTNERS OF LIMITED COMPANIES

Prof. Dr. Mustafa ÇEKER**

ÖZET

Limited şirket, Türk Hukuku'nda ortak sayısına üst sınır getirilmiş olan tek şirket özelliğine sahiptir. Türk Ticaret Kanunu (TTK) m. 574 uyarınca limited şirketlerde ortakların sayısı elliyi aşamaz. Bu hüküm, gerek 6762 sayılı TTK, gerekse 845 sayılı TTK'da bulunduğu gibi, 6102 sayılı yeni TTK'da da aynen muhafaza edilmiş ender hükümlerden biridir. Çalışmada sözü edilen düzenlemenin işlevi, bu şekilde bir sınırlama yapılmasının yerinde olup olmadığı, İsviçre, Almanya, İngiltere, Belçika ve Fransa gibi ülke hukuklarındaki düzenlemeler incelenerek karşılaştırmalı hukuktaki durumu, elli ortak sınırının aşılması hâlinde uygulanacak hükümler tartışmaya açılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Limited şirket, ortak sayısı, üst sınır*

ABSTRACT

Limited company has the feature of being the only company which has an upper limit on the number of the partners under the Turkish law. According to the article 574 of the Turkish Commercial Code, the number of the partners in a limited company shall not exceed fifty. This provision is one of the few provisions was retained exactly in the new TCC as reserved in the TCC No. 6762 and in the TCC No. 845. In this study, the function of this regulation, whether this limitation is suitable or not, the situation in comparative law by examining the legal regulations in these countries such as Switzerland, Germany, England, Belgium and France, the provisions which are applied in case of exceeding of fifty partners limit are opened to discussion.

Keywords: *Limited company, number of the partners, upper limit*

* Bu makale, 27 Kasım 2014 tarihinde düzenlenen "I. Ticaret Hukuku Uluslararası Sempozyumu"nda tebliğ olarak sunulmuştur.

** Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Öğretim Üyesi, Adana, (mceker@cu.edu.tr).

I. GENEL OLARAK

Limited şirket¹, TTK'nın 573-644 maddeleri arasında düzenlenmiş olan bir ticaret şirkettir². TTK m. 573/Te göre, "limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulur; esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur". Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler. Limited şirketler, sınırlı sorumluluk esastan dolayı anonim şirkete benzerken, yönetim ve işleyişi bakımından kollektif şirkete daha yakındır³.

Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir (TTK m. 573/III). Ancak buradan hareketle limited şirketin her konuda faaliyette bulunabileceği sonucuna varmamak gerekir. Gerçekten, Bankacılık Kanunu ve Sigortacılık Kanunu gibi çeşitli kanunlarda, sadece anonim şirketlerce yapılabileceği kabul edilen birçok faaliyet alanı vardır. Örneğin, bankacılık, sigortacılık⁴, finansal kiralama, yatırım ortaklığı, aracı kurum ve döviz bürosu işletmeciliği gibi işler limited şirketlerin yapamayacağı işlerdendir.

Kanununun sistematığına göre limited şirket, bir sermaye şirkettir. Dolayısıyla, borçlarından şirket tüzel kişiliği sorumludur. Ortaklar ise, şirkete karşı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olarak sorumluluk taşırlar. Ortakların şirket alacaklılarına karşı, kural olarak, kişisel sorumlulukları yoktur⁵. Alacaklılar için tek güvence, şirketin malvarlığıdır.

Limited şirkete ortaklar tarafından konulan sermaye için, anonim şirkette olduğu gibi, hamiline yazılı hisse senedi çıkarılamaz. Bu tür senetler,

payların kolayca devrine hizmet eden ve çok ortaklı şirketlere (anonim şirket ile sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkete) özgü bir kıymetli evraktır. Limited şirkette ise, ortak sayısı azdır, payın devri de diğer ortakların iznine bağlıdır. Bu nedenle, limited şirketlerin hamiline yazılı hisse senedi çıkarılmasına izin verilmemiştir. Ancak yeni TTK m. 593/II uyarınca, limited şirkette esas sermaye payının ispat aracı olan bir senede veya nama yazılı senede bağlanması mümkündür. Payı temsilen çıkarılan bu senetler, anonim şirketlerdeki pay senetlerinin özelliğine sahip değildir; öyle ki senet çıkarılmış olsa bile payın devri, şirketin iznine bağlıdır⁶.

Limited şirket, anonim şirkete oranla düşük sermaye ile kurulan, ortaklarına taahhüt ettiği sermaye ölçüsünde sorumluluk getiren, buna karşılık anonim şirketlere oranla daha basit bir yönetim biçimine sahip olan ticaret şirkettir. Uygulamada daha çok küçük ve orta ölçekli işletmelere yönelik olarak limited şirket kurulmaktadır. Sermaye şirketi olmasına rağmen ortaklar arasındaki karşılıklı güvence dayalı olarak işleyen limited şirketler, ülkemizde en yaygın olan şirket türünü oluşturmaktadır⁷. Bunun başlıca sebepleri, limited şirketin anonim şirketlere nazaran az sermaye gerektirmesi, basit yönetim şekline sahip olması, kişisel unsurları koruması ve şirket borçlarından dolayı kendi malvarlığı ile sorumluluk taşımasıdır.

II. LİMİTED ŞİRKETLERİN GELİŞİMİ

Limited şirketler, ticarî hayatımıza ilk kez 1926 tarihli Ticaret Kanunu ile girmiştir. Hemen belirtelim ki, limited şirket, diğer ticaret şirketleri gibi uygulamanın ihtiyaçlarından doğup kendiliğinden gelişen bir şirket tipi değildir. İlk olarak, Almanya'da 1892 yılında çıkarılan bir kanunla⁸ sömürgelerle yapılan ticareti kolaylaştırmak amacıyla yeni bir şirket türü olarak ihdas edilmiştir. Buna göre, limited şirket, anonim şirkete oranla basit bir şekilde kurulup yönetilebilen ve ortaklara sınırlı sorumluluk getiren bir sermaye şirketi olarak tasarlanmış, dış ticaretin yanı sıra küçük ve orta ölçekli işletmeler tarafından iç ticarete de rağbet görerek ülke ekonomisinde önemli bir yere sahip olmuştur. Almanya'da ortaya

1 Limited şirket terimi, ortaklarının sınırlı sorumluluğunu ifade etmek amacıyla İngilizcede kullanılan "limited" kelimesinden gelmektedir. Almandaki "mit beschränkter Haftung" (sınırlı sorumlu) terimi de şirketin sorumluluğunun sınırlı olduğuna vurgu yapmak amacıyla kullanılır.

2 Türkiye'de limited şirket kavramına karşılık gelmek üzere Ltd. Şti. kısaltması tercih edilirken, Almanya ve İsviçre'de GmbH, Avusturya'da GesmbH, Fransa'da A.R.L., İtalya'da r.l., İspanya'da L. kısaltmaları kullanılmaktadır. Bu hususta bkz. Rohner, Catherine/Sulser, Carol; Ausgewählte Fragen zu Neuerungen im GmbH-Recht, Diplomarbeit Herbst/Winter 2005/2006 bei Dagmar Nussbaumer, Zürich 2006, s.1.

3 Limited şirketlerin karakteristik özellikleri hakkında bkz. Karahan, Sami /Çeker, Mustafa, Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Konya 2013, s.829 vd.

4 Hemen belirtelim ki, Sigortacılık Kanunu'nun 3. maddesi gereğince, limited şirketler sigortacılık yapamamakla birlikte, aynı kanunun 23. maddesi uyarınca limited şirketlerin sigorta acenteliği faaliyetinde bulunması mümkündür.

5 Bu kuralın 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanundan kaynaklanan istisnaları vardır.

6 Pulaşlı, Hasan, Yeni Şirketler Hukuku – Genel Esaslar, Ankara 2012, s. 991.

7 2009 yılında kurulan 44.472 şirket arasında limited şirketler 41.550 ile birinci sırada yer almaktadır. bkz. TOBB, Ekonomik Rapor, Ankara 2009, 46.

8 Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung von 20.04.1892, RGBl 477.

çıkan bu yeni şirket tipi, kısa bir süre içinde diğer ülkeler tarafından benimsenmiştir. Gerçekten, Almanya'yı Portekiz (1901), Avusturya (1906), İngiltere (1907), Polonya (1919), Çekoslovakya (1920), Rusya (1922), Fransa (1925), Lichtenstein (1926), Macaristan (1929), Hollanda (1933), Belçika (1935), İsviçre (1936), Yugoslavya (1937), İtalya (1941), İspanya (1953), Yunanistan (1955), Danimarka (1973) gibi ülkeler takip etmiş ve limited şirketler giderek bütün dünyaya yayılmıştır⁹. Bu gelişmelere ek olarak de kayıtsız kalmamış 1926 yılında kabul edilen Ticaret Kanunu ile limited şirketlere yasal statü kazandırılmıştır. Bu ilk düzenlemeye göre, "Anonim şirketler dışında olarak, bütün ortakların şirkete koydukları sermayeden fazla sorumlu olmamaları koşuluyla sermayesi paylara bölünmesizin şirket kurulması mümkündür. Bu tür şirketler "limited" olarak adlandırılır" (eTTK m. 503). 1926 tarihli Ticaret Kanunu'nun limited şirketlere ilişkin hükümleri, esas olarak 1925 tarihli Fransız Limited Şirketler Kanunu'ndan alınmakla birlikte, uygulamada yetersiz kalmıştır¹⁰. Bunun üzerine Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan ayrıntılı bir "örnek sözleşme" ile bu boşluk doldurulmaya çalışılmıştır¹¹.

1956 yılında kabul edilen eTTK ile limited şirketlere ilişkin hükümler büyük ölçüde değiştirilmiştir. Bu ikinci düzenlemenin kaynağını, İsviçre Borçlar Kanunu (İsvBK) oluşturmaktadır¹². Ancak, İsvBK hükümleri Türk hukukuna birebir alınmamış, özellikle ortakların sorumluluğu açısından İsviçre'den ayrı bir sistem tercih edilmiştir¹³. Gerçekten, İsviçre hukukunda ortaklar, diğer ortakların ödemediği sermaye taahhütlerinden de müstesilen sorumlu iken, Türk hukukunda ortakların sorumluluğu, sadece kendi sermaye taahhüdüyle sınırlandırılmıştır; bu yüzden bir ortağın sermaye borcunu

yerine getirmemesi sebebiyle diğer ortaklara başvurulamaz.

Son olarak 2011 yılında TBMM'de kabul edilecek yasalara 6102 sayılı TTK, limited şirketleri "küçük ölçekli anonim şirket" olarak düzenlemeyi tercih etmiştir¹⁴. Yeni düzenlemeyle limited şirketler, kolektif şirketten çok anonim şirketlere benzetilmiştir. Gerçekten, kolektif şirketten alınan özden organ ilkesinin terk edilmesi, anonim şirketlerde olduğu gibi intifa senedi çıkarma olanağının getirilmesi, şirketin denetiminin bağımsız denetçilere bırakılması, sermaye olarak sadece nakit veya aynı değerlerin getirilebilmesi, sermaye borcunun ödenme zamanı kanunla belirlenerek sermayenin korunmasına önem verilmesi, imtiyazlı pay çıkarılabilmesi, ortaklara azınlık hakları tanınması gibi yeni hükümler sayesinde limited şirketler, artık anonim şirketlere daha çok yaklaşmıştır.

Limited şirketler, ülkemizde 1926 yılında yasal düzenlemeye kavuşmuş olmasına rağmen, bu şirketlerin gelişimi konusunda sağlıklı bilgilere ulaşmak mümkün değildir¹⁵. 1965 yılından sonra Türkiye İstatistik Kurumu tarafından her yıl açıklanan bilgiler, o yıl içerisinde kurulan ve kapanan şirket sayısı ile sermaye miktarını göstermektedir¹⁶. Bu bakımdan, hali hazırda Türkiye'de kaç şirketin bulunduğu ve bunlar arasında limited şirketlerin durumunun ne olduğunu değerlendirmek oldukça zordur. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan basın duyurusundaki bilgilerden hareketle, 2014 yılı itibarıyla Türkiye'de¹⁷ faal durumdaki 972.491 şirketten 792.580'inin limited şirket olduğu sonucuna ulaşılmaktadır¹⁸. Buna göre, ülkemizde ticaret şirketleri arasında en çok rağbet gören ve tercih edilen şirket türünün limited şirket olduğu açık bir şekilde görülmektedir¹⁹.

9 Füller, Jens T., Kommentar zum GmbH-Gesetz, 2. Aufl., Luchterhand 2010, Einl. N.1; Kastner, Waltherr, Grundriss des österreichischen Gesellschaftsrechts, 2. Aufl., Wien 1976, s.221; Çamoğlu, E., Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklarda Gelişmeler, İÜHF, 50. Yıl Armağanı: Cumhuriyet Döneminde Hukuk, s. 735 vd., İstanbul 1973, s.735-736; Yıldız, Şükrü, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, İstanbul 2007, s. 3.

10 Arslanlı, Halil, Ticaret Kanunu Şerhi, Limited Şirketler Birinci Kısım (Madde 503-517), İstanbul 1962, s. 2.

11 Hirsch, Ernst E., Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul 1940, s. 114; Porroy, Reha /Tekinalp, Ünal /Çamoğlu, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2010, N. 1637.

12 Limited şirketler, Almanya'da ihdas edilmiş ve konuyla ilgili kanun hükümleri bu ülkede içtihatlarla gelişmiş olmasına rağmen, Türk hukuku bakımından Almanya yerine İsviçre'den (ikinci elden) iktibas yapılması haklı olarak eleştirilmiştir. Arslanlı, s. 3.

13 Türk hukukunun İsviçre ve Alman sistemleri ile karşılaştırması için bkz. Çamoğlu, Ersin, İsviçre, Alman ve Türk Hukuklarında Limited Ortaklığın Sınırlı Sorumluluğu İlkesinin Anlamı ve Nitelikleri, İÜHF 1973, 1-4, s. 499 vd.

14 Limited şirketlerin anonim şirketlerle karşılaştırılması için bkz. Çeker, Mustafa, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku, 6. Baskı, Adana 2014, s. 399.

15 Aynı yönde Yıldız, s. 45.

16 Bu bilgilere 2013 yılında Türkiye'de yeni kurulan 49.943 şirket içinde, 40.287 ile limited şirket açık ara birinci sırada iken, yeni kurulan anonim şirket sayısı 8.287'dir.

17 Buna karşın Almanya'daki limited şirket sayısı 2008 yılı itibarıyla 987.000 olarak bildirilmektedir. Lutter, Marcus, in:Lutter, Marcus/Hommelhoff, Peter, GmbHG, 17. Aufl., Köln 2009, Einl. N. 1.

18 Bu hususta bkz. Özkorkut, Korkut, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Şirketlerine Getireceği Yenilikler ve Değişiklikler-I", Yaklaşım Dergisi, 5. 194 (Şubat 2009), s. 239 vd.

19 Aynı sonuca Almanya ve İsviçre için de varmak mümkündür. Bu yönde bkz. Meier-Hayoz, Arthur/Forstmoser, Peter § 18 N. 100; Grimm, Andrea/Trippel, Riccarda, Aktuelle Fragen des GmbH-Rechts, in: Jörg, Florian S./Arter, Oliver (Hrsg.), Entwicklungen im Gesellschaftsrecht I, Bern 2006, s.48-49; Rohner/Sulser, s. 3-4; Hochloch, Gerhard/Limmer, Peter, Gesellschaftsrecht, Freiburg i.B. 2002, s. 141.

III. LİMİTED ŞİRKETİN ORTAK YAPISI

Limited şirket, anonim şirkete oranla düşük sermaye ile kurulan, ortaklarına taahhüt ettiği sermaye ölçüsünde sorumluluk getiren, buna karşılık anonim şirketlere oranla basit bir yönetim biçimine sahip olan ticaret şirketidir. Uygulamada daha çok küçük ve orta ölçekli işletmelere yönelik olarak limited şirket kurulmaktadır. Bu yönüyle, limited şirketler, ticari hayatta adeta “*küçük adamların şirketi*” olarak kredi değeri yüksek olmayan bir konumdadır²⁰.

Kuruluş şekillerine bakıldığında uygulamada farklı amaçlara hizmet etmek üzere limited şirket kurulduğu görülmektedir²¹. İlk olarak, iktisadi amaç taşıyanlar çoğunlukta olmakla birlikte, sosyal, kültürel, sportif, politik veya dinî gayeleri gerçekleştirmek üzere kurulmuş limited şirketlere de rastlanır. Bunun gibi, iki kişinin ortak girişimi şeklindeki bir ticari işletme faaliyetinin sınırlı sorumluluk getiren limited şirket çatısı altında yürütülmesi de sıkça görülen bir limited şirket tipidir²². Aynı şekilde, aile şirketlerinin büyük bir kısmı da limited şirket şeklinde örgütlenmektedir.

A. Az Ortaklı Şirket Yapısına Sahip Olma

Limited şirket, anonim şirketlere göre daha az ortaklı bir şirket yapısına sahiptir. Limited şirkette ortakların sayısı en az bir, en fazla elli olmalıdır (TTK m. 573-574). TTK m. 573/I gereğince, limited şirket ancak “*bir veya daha çok*” gerçek veya tüzel kişi tarafından kurulabilir. Buna göre, şirketin kuruluşunda en az bir kişinin bulunması gerekli ve yeterlidir²³. eTTK’da tek ortaklı şirket kurulmasına izin verilmezken; İngiltere, Almanya ve Fransa gibi Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerin hemen hepsinde, AB yönergelerinin bir sonucu olarak, tek ortaklı şirket kurulabilmektedir. Nitekim, yeni TTK’da, limited şirket için gerekli asgarî ortak sayısı tek kişi olarak belirlenerek bu gelişmeye ayak uydurulmuştur.

B. Tek Ortaklı Kurulabilme

Tek ortaklı limited şirket, eski kanunda kabul edilmeyen, hukukumuzda 6102 sayılı TTK ile giren bir şirket türüdür²⁴. Madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere, tek kişilik limited şirket bugün bir ihtiyaç olduğundan ve AET’nin 89/VI67 sayılı Yönergesi, limited şirkette bu “*sımf*”ı gerekli gördüğünden kanuna bu yönde bir hüküm konulmuştur. Bu adım sadece önemli bir gereksinime cevap vermek ve AB hukuku ile uyumu sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda uygulamadaki bazı “görünüşte ortaklar” ile kurulan şirketlerden doğan kötüye kullanmalara da engel olacak, ayrıca perdeyi kaldırma kuramının uygulanmasına da yardım edecektir²⁵.

C. Tek Ortaklı Şirkete Dönüşebilme

Çok ortaklı kurulmasına rağmen bir limited şirketin daha sonradan tek ortaklı şirkete dönüşmesi de mümkündür. Bu durumda, ortak sayısının bire düşmesi sonucunu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde bu husus müdürlere yazıyla bildirilmelidir. Müdürler, bildirim alınması tarihinden başlayarak yedinci günün sonuna kadar, şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilân ettirirler, aksi hâlde doğacak zarardan sorumlu olurlar. Aynı yükümlülük, şirketin bir ortaklı kurulduğu hâllerde de geçerlidir (TTK m. 574/II).

İster tek ortaklı olarak kurulsun, isterse ortak sayısı sonradan bire insin, tek ortaklı limited şirkette, TTK m. 574/II uyarınca bazı işlemlerin ya-

20 İsviçre’deki limited şirketlerin %87,9’u 10’dan az işçi çalıştırmaktadır. **Meier-Hayoz**, Arthur/**Forstmoser**, Peter, Schweizerisches Gesellschaftsrecht, 9. Aufl., Bern 2004, § 18 N. 98-103.

21 **Hochloch/Limmer**, s. 141.

22 Hatta, limited şirketin iki ortaklı *Joint Venture*’lar için ideal bir hukukî müessese (massgeschneidertes Rechtskleid) olduğu ileri sürülmektedir. Bu hususta bkz. **Brechbühl**, Beat A./**Emch**, Daniel, Die neue GmbH als massgeschneidertes Rechtskleid für Joint Ventures, SZW 2007, s. 271 vd.

23 Uygulamada tek başına limited şirket kurmak isteyen gerçek kişiler, yanına göstermelik şekilde bir ortak (saman adam) bularak eTTK’da ki bu zorunluluğu dolanmışlardır. Bu yüzden, TTK’da doğrudan doğruya tek ortaklı şirket kurulmasına izin verilmesi, bu fiili durumun ortadan kalkmasını sağlamak bakımından yerinde olmuştur. Bu yönde bkz. **Rohner/Sulser**, s. 9.

24 Eski TTK, tek ortaklı limited şirket kurulmasına izin vermemekle birlikte, şirketin kuruluşundan sonra ortak sayısının bire düşmesi hâlinde şirketin kendiliğinden sona ermesini de kabul etmiş idi. Buradan hareketle eTTK’nın tek ortaklı limited şirkete dolaylı yoldan cevap verdiği söylenebilir. Bu yönde **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, N. 1640a; **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 986-987; **Okan**, Neval, “Türk Hukukunda Ticaret Ortaklıklarında Ortak Sayısının Bire Düşmesi ve Sonuçları”, EOGÜ Sosyal Bilimler Dergisi C. 1 S. 1 (Aralık 2000), s. 63. Ayrıca karşı. Y. 11. HD., 29.11.1991, III 056/VI 358 (**Moroğlu**, Erdoğan, Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul 2001, s. 414-415). Buna göre, ortakların sayısı sonradan bire inerse, şirket alacaklısının veya kalan ortağın talebi üzerine mahkemeye şirkete bu eksikliği tamamlaması için uygun bir süre verilir (eTTK m. 504/II) ve bu süre içinde yeni ortak bulunamazsa, mahkeme şirketin feshine karar verir. Yargıtay’ın da haklı olarak kabul ettiği gibi, bu hüküm, ölüm ve medeni hakları kullanma ehliyetinin kaybı gibi iradi olmayan sebeplerle ortağın şirketten ayrılması hâlinde şirket tüzel kişiliğinin ayakta tutulmasını sağlamaya yöneliktir. Bu yüzden iki ortaklı bir şirkette mahkemeye müracaat ederek diğer ortağın şirketten çıkarılmasını, diğer ortağa süre tanınarak yeni ortak bulunmasını sağlamak mümkün değildir. (Y. 11. HD. 29.11.1991, E. 91/III056, K. 91/VI358; aynı yönde bkz. Y. 11. HD., 03.03.2009, E. 2007/VI1822, K. 2009/II454 (Sinerji)).

25 Gümrük ve Ticaret Bakanlığı istatistiklerine göre kanunun yürürlüğe girmesinden sonra kurulan limited şirketlerin %51,35’i tek ortaklıdır.

pılması gerekir. Buna göre “ortak sayısı bire inerse, durum bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde müdürlere yazılı olarak bildirilir. Müdürler, bildirim aldıkları tarihten itibaren yedi gün içinde şirketin tek ortaklı bir limited şirket olduğunu, tek ortağın adını, soyadını, vatandaşlığını ve yerleşim yerini tescil ve ilân ettirirler; aksi hâlde doğacak zararlardan müdürler sorumludur”.

D. Ortak Olacak Kişilerde İlave Bir Şart Aranmaması

Limited şirkete ortak olabilecek kişiler için kanunda aranan tek özellik, ortakların “gerçek veya tüzel kişi” niteliği taşımasıdır²⁶. Şirket sözleşmesiyle ortaklara yönelik olarak belirli koşul veya nitelikler öngörülebileceği gibi, bu yolla ortak çevresinin sınırlandırılması da mümkündür. Hemen belirtelim ki, TTK’da herhangi bir sınırlama olmamasına karşın, çeşitli kanun ve yönetmeliklerde, belirli bir mesleğin icrasına yönelik olarak kurulacak limited şirketlerde ortakların bu mesleğe mensup kişilerden oluşması veya belirli bir eğitim düzeyine sahip olması koşulu getirilebilmektedir. Örneğin, serbest muhasebeci, mali müşavir veya yeminli mali müşavir olarak faaliyette bulunacak bir limited şirketin ortakları bu unvana sahip kişilerden seçilmek zorundadır. Bunun dışında, şirkete ortak olabilecek kişiler bakımından kanunda öngörülen tek sınırlama, TTK m. 574/III’te yer almaktadır. Bu hükme göre, şirket, tek ortağının kendisinin olacağı bir şirkete dönüşeceği sonucunu doğuracak şekilde esas sermaye payını iktisap edemez. Diğer bir deyişle şirketin kendi paylarını devralmak suretiyle *ortaksız limited şirkete dönüşmesi*ne izin verilmemiştir²⁷.

IV. ORTAK SAYISININ SINIRLANDIRILMASI

A. Ortak Sayısına Üst Sınır Getirilmesi

Türk hukukunda ortak sayısı bakımından üst sınıra sahip olan tek şirket, limited şirkettir. TTK m. 574/I uyarınca, limited şirketin ortak sayısı elliye²⁸

geçemez. İngiliz hukukundan gelen bu sınırlama, ülkemizde ilk kez 1926 tarihli TTK’da yer almıştır²⁹. Gerçekten 1926 tarihli TTK m. 506’da “şürekânın adedi asgari iki ve azami elli” şeklinde hüküm tesis edilmişken, daha sonradan 1956 tarihli TTK m. 504/İde “ortakların sayısı ikiden az ve elliden çok olamaz” ifadesiyle aynı sınırlama kabul edilmiştir. Son olarak 2011 yılında kabul edilen 6102 sayılı TTK, limited şirketin asgari ortak sayısını bire düşürmüş ancak en fazla ortak sayısına üst sınır oluşturan elli ortak sınırlamasını korumayı tercih etmiştir³⁰. Dolayısıyla, kanun koyucunun genel iradesinin limited şirketlerin “az ortaklı şirket” olarak kalması yönünde olduğu söylenebilir.

B. Üst Sınırın İşlevleri

Limited şirketlerde ortak sayısının belirli bir üst sınıra tâbi tutulmasının çeşitli işlevleri vardır. İlk olarak, ortak sayısının üst sınırı, ortaklara az ortaklı yapıdan çok ortaklı yapıya geçilmesi gerektiği hususunda bir uyarı işlevine sahiptir³¹. Bu yüzden öncelikle elli ortak sınırının aşılmasına şirket müdürleri dikkat etmek zorundadır. Hatta ortak sayısının elliden fazla kişiye ulaşmasına neden olan devir işlemlerine genel kurul onay vermemelidir³². Bütün bunlara rağmen elli ortak sınırını aşan bir limited şirket, tür değiştirme işlemleri yapmak ve anonim şirkete dönüşmek durumundadır. Aslında, bir limited şirkette ortak sayısının elliye aşması durumunda, uygulanması gereken yaptırım konusunda kanunda bir hüküm yoktur³³. Buna karşın, halen üst sınır uygulamasına sahip Fransa’da “bir yıl içinde ortak sayısının üst sınırın altına indirilmesi veya şirketin anonim şirkete dönüştürülmesi” zorunluluğu mevcut olup, belirtilen süre içinde bu seçeneklerden

29 Hirsch, s. 114.

30 Limited şirketlere ilişkin TTK hükümlerinin mehzazını oluşturan İsviçre hukukunda bulunmayan bu kuralın yeni kanunda neden devam ettirildiği hususunda gerekçede bir açıklık bulunmamaktadır. **Kendigelen**, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2011, s. 482. Üst sınır uygulamasının gereksizliği hususunda bkz. **Yıldız**, s. 70.

31 **Türk**, Hikmet Sami, “Halk Şirketi” ve “İşçi Şirketi” Kavramları”, AÜHF. C. 37, S. 1 (1980), s. 286.

32 Ortak sayısının elliye aşması sonucunu doğuran işlemlere yönelik tescil başvurularının Ticaret Sicili Müdürü tarafından reddedilmesi gerektiği akla gelirse de, tescilin kurucu etkisinin olmaması sebebiyle bu çözüm tarzı yerinde değildir. **Bilgili**, Fatih /**Demirkapı**, Ertan, Şirketler Hukuku, Bursa 2012, s. 622.

33 Madde gerekçesine bakıldığında, Tasarıyı hazırlayan komisyonun bu sorunun farkında olduğu, ancak çözümü uygulamaya bıraktığı görülmektedir. Gerekçedeki şu ifadeler dikkat çekicidir: “Elli ortak sınırının aşılmasına hem müdürler hem de genel kurul dikkat etmeli; bu hususta özen göstermeli, sınırı aşan tescillere onay vermemelidir. Aşılması hâlinde yapılan tescilin geçersiz mi olacağı, yoksa şirketin fesih tehdidi altına mı gireceğine veya başka bir sonuç mu doğacağına içtihat karar verecektir”.

26 Bu yönde bkz. **Yıldız**, s. 74-75. Limited şirketlere ortak olacak kişilerde fiil ehliyeti, vatandaşlık, yerleşim yeri ve memuriyet durumları bakımından hangi şartların aranacağı hususunda bkz. **Karahan/Çeker**, s. 854-855.

27 Bu hususta bkz. **Teoman**, Ömer, “Limited Ortaklığın Kendine Ait Tüm Payları Edinmesi (Ortaksız Limited Ortaklık Sorunu)”, İktisat ve Maliye 1974, C. XXI, 4, s. 147 vd.

28 Buna karşılık Almanya’da 1000 (bin) ortaklı limited şirketlere rastlanır. Bu yönde **Pulaşlı**, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, C. II, 2. Baskı, Ankara 2014, s. 2181.

birini uygulamayan limited şirket infisah etmiş sayılmaktadır³⁴. Kanaatimizce aynı çözüm tarzı Türk hukuku için de kabul edilebilir³⁵. Buna göre, şirkete mahkemece uygun bir süre tanınması ve bu süre içinde gerekli tedbirleri almayan şirketin feshine karar verilmesi gerekir.

Ortak sayısının bir üst sınıra tâbi olmasının ikinci işlevi, çok ortaklı şirket kurmak isteyen kişilere limited şirket yerine anonim şirket türünü seçmeleri gerektiğini bildirmektir. Gerçekten anonim şirketler ortak sayısı bakımından herhangi bir üst sınıra tâbi değildir. Böylece elliden fazla kurucunun katılımıyla kurulmak istenen bir şirket anonim şirket şeklinde kurulmak zorundadır.

Görüldüğü gibi, limited şirketlerde ortak sayısına üst sınır getiren düzenlemenin, çok ortaklı şirket yapısına geçilmesi yönündeki uyarı dışında bir işlevi bulunmamaktadır. Küçük yatırımların ekonomiye kazandırılması için özendirme faaliyetlerinin yoğun olduğu günümüz şartlarında, limited şirketlerin çok ortaklı olmasının önüne geçilmesi için haklı bir neden bulunmamaktadır. Yeni Sermaye Piyasası Kanunu'nda halka açık ortaklık statüsüne geçiş için ortak sayısının beş yüze ulaşmasının aranması da dikkate alındığında limited şirketlerdeki ortak sayısına getirilen üst sınırın kaldırılması gerektiği kabul edilecektir³⁶.

C. Yabancı Hukuklarda Ortak Sayısının Sınırlandırılması

Ülkemizde limited şirketin ortak sayısına üst sınır getiren 1926 tarihli ilk düzenlemenin kaynağını, İngiliz hukuku oluşturmaktadır. Ancak aradan geçen zaman içinde şirketler hukukuna ilişkin düzenlemelere mehzaz oluşturan ülke hukuklarında çeşitli değişiklikler olmuş ve bu arada sözü edilen sınırlama bakımından da yeni hükümler sevk edilmiştir.

1. İngiliz Hukuku

İngiliz hukukunda 1907 tarihli Companies Act ile limited şirketlerin ortak sayısı elli kişiyle sınırlandırılmıştır. Aynı sınır 1948 ve 1956 tarihli ka-

nunlarda da kabul edilirken, 1985 yılında yürürlüğe konulan yeni kanunun 24. maddesi hükmüyle kaldırılmıştır. Bugün itibarıyla İngiliz hukukunda limited şirketlerin ortak sayısına yönelik herhangi bir sınırlama mevcut değildir.

2. Fransız Hukuku

Fransa'da ilk kez 1966 tarihli Ticaret Kanunu ile kabul edilmiş olan elli ortak sınırı, 2004 yılında yapılan değişiklikle yüz kişiye çıkarılmıştır³⁷. Buna göre Fransız hukukunda 2004 yılından itibaren yeni kurulacak limited şirketlerin kurucu sayısına ilişkin üst sınır, elli değil yüz kişi olabilecektir. Ortak sayısının yüzü aşması durumunda ise, şirketin önünde iki seçenek vardır: Bir yıl içinde ortak sayısını azaltarak yüz ortağın altına düşmesini sağlamak veya aynı süre içinde bu şirketi anonim şirkete dönüştürmek. Aksi halde her ilgili şirketin feshine karar verilmesini mahkemeden talep edebilir³⁸.

3. İsviçre Hukuku

Limited şirketlerdeki ortak sayısını düzenleyen 1936 tarihli İsvBK m. 775 uyarınca, şirketin kurucu sayısı en az iki kişi olmak zorundadır. Buna karşılık ortak sayısına ilişkin olarak herhangi bir üst sınır bulunmamaktadır. Ancak azami sermaye tutarı iki milyon Frank ve bir ortağın getirebileceği azami pay tutarı bin Frank ile sınırlandırılmış olduğundan İsviçre'de bir limited şirket en fazla 2000 ortaklı olabilmekte idi (İsvBK m. 773). Hemen belirtelim ki, kanunun 2008 yılındaki revizyonunda azami sermaye ve pay tutarına ilişkin sınırlamalar kaldırılmış ve böylece İsviçre'de ortak sayısına ilişkin bu sınıra da son verilmiştir³⁹.

4. Alman Hukuku

1892 tarihli Limited Şirketler Kanunu ile bu şirkete ilişkin ilk yasal düzenlemeyi gerçekleştiren Alman hukukunda şirketin tek ortaklı şekilde ku-

37 Commercial Code Articles L223-3: "The number of members of a limited liability company shall not exceed one hundred. If such a company comes to have more than one hundred members, it shall be dissolved after a period of one year has elapsed unless the number of members has become equal to or lower than one hundred, or the company has been converted, during that period".

38 Grobe, s. 420.

39 İsviçre hukukunda limited şirket için öngörülmesi olan iki milyon Franklık azami sermaye sınırlaması, işletmelerin gelişimini engellediği gerekçesiyle kaldırılmıştır. Meier-Hayoz/Forstmoser, § 18 N. 20b.; Baudenbacher, Carl, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht II Art 530-1186 OR, Basel 2002, Art. 775 N. 2.

34 Grobe, Hans (çev. Baştuğ, İrfan), "Yeni Fransız Limited Şirketler Kanunu", Ankara Barosu Dergisi, Yıl 1968, S. 3, s. 420. Hemen belirtelim ki, Fransız Ticaret Kanunu'nda 2004 yılında yapılan değişiklikle ortak sayısına ilişkin üst sınır elliden yüze çıkarılmıştır.

35 Arslanlı, s. 26; Yıldız, s. 71; Bilgili/Demirkapı, s. 621-622.

36 SerPK m. 16: "Payları borsada işlem gören ortaklıklar ile pay sahibi sayısı beş yüzü aşan anonim ortaklıkların payları halka arz olunmuş sayılır. Bu ortaklıklar halka açık ortaklık hükümlerine de tabi olurlar".

rulmasına izin verildiği gibi, ortak sayısına ilişkin herhangi bir üst sınır da hiç olmamıştır. Kanunun ilk metninde iki veya daha fazla kişinin katılımıyla kurulabileceği hükme bağlanan limited şirketlerin ortak sayısı, 1980 yılında yapılan değişiklikle bire düşürülmüştür⁴⁰. Buna göre, limited şirketler bir veya daha fazla kişi tarafından kanuna uygun her türlü amaç için kurulabilirler⁴¹.

5. Belçika Hukuku

Belçika hukukunda 1935 tarihli Ticaret Kanunu hükümlerine göre, limited şirketin ortak sayısı elli kişiyle sınırlandırılmıştır. Buna göre, şirketin kişisel yapısını korumak ve ortaklar arasındaki karşılıklı güveni sürdürebilmek için, limited şirketteki ortak sayısının elliyi aşamayacağı kabul edilmiştir. Ancak bu sınırlama, ölüm veya eşler arasındaki mal ortaklığının tasfiyesi sonucunda payların mirasçılara ve diğer eşe geçmesini engellemez⁴². Hemen belirtelim ki, bu sınırlama 1999 tarihli yeni Ticaret Kanunu'nda yer almamış, böylece diğer ülkelerde olduğu gibi, Belçika'da da limited şirketin ortak sayısına ilişkin herhangi bir sınırlama olmaksızın faaliyette bulunmasına imkân verilmiştir.

V. SONUÇ

Limited şirketlerde ortak sayısının sınırlandırılmasına ilişkin olarak hemen hemen tüm dünyada benzer gelişmeler yaşanırken, 6102 sayılı TTK'nın hazırlanması aşamasında kanun koyucu bu konuda bir adım atmaktan kaçınmıştır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla limited şirketteki ortak sayısına üst sınır getiren birkaç ülke (Fransa:100, Lüksemburg:40) kalmıştır. Kanunun gerekçesinde AB Hukukuyla entegrasyonun hedeflendiği belirtilmesine ve AB'de bu tür bir sınıra sahip ülke sayısı giderek azalmasına⁴³ rağmen, değişiklik yapılmamakta ısrar edilmesinin haklı bir yanı bulunmamaktadır. Bu noktada, ülkemizde çok ortaklı şirkete ilgi olmadığı, mevcut sınıra ulaşan limited şirket sayısının az olduğu söylenebilir. Ancak, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı verilerine göre kanunun yürürlüğe girdiği Temmuz 2012'den

2013 yılı sonuna kadar tür değiştiren 1.085 şirketten %96'sının limited şirket olduğu dikkate alınır, çok ortaklı limited şirketin bir ihtiyacı karşılayacağını kabul etmek gerekir.

40 **Raiser**, Thomas/**Veil**, Rüdiger, Die Haftung der Gesellschafter einer Gründungs-GmbH, BB 1996, § 26 N. 19.

41 Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, vom 20.04.1892, Art. 1: "Gesellschaften mit beschränkter Haftung können nach Maßgabe der Bestimmungen dieses Gesetzes zu jedem gesetzlich zulässigen Zweck durch eine oder mehrere Personen errichtet werden".

42 **Türk**, s. 287.

43 Bkz. Avrupa Birliği Üye Ülkelerinde Sınırlı Sorumlu Şirketler (Limited Şirket), Türkiye Noterler Birliği, Yayın No:46, Ankara 2000.

KAYNAKÇA

- Arslanlı**, Halil, Ticaret Kanunu Şerhi, Limited Şirketler Birinci Kısım (Madde 503-517), İstanbul 1962 (Limited Şirketler).
- Baudenbacher**, Carl. , Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht II Art 530-1186 OR, Basel 2002.
- Bilgili**, Fatih /**Demirkapı**, Ertan , Şirketler Hukuku, Bursa 2012 (Şirketler Hukuku).
- Brechbühl**, Beat A./**Emch**, Daniel , Die neue GmbH als massgeschneidertes Rechtskleid für Joint Ventures, SZW 2007, s. 271 vd.
- Çamoğlu**, Ersin, Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklarda Gelişmeler, İÜHF. 50. Yıl Armağanı, Cumhuriyet Döneminde Hukuk, s. 735 vd., İstanbul 1973 (Gelişmeler).
- Çamoğlu**, Ersin, İsviçre, Alman ve Türk Hukuklarında Limited Ortaklığın Sınırlı Sorumluluğu İlkesinin Anlamı ve Nitelikleri, İÜHF 1973, 1-4, s. 499 vd. (Sınırlı Sorumluluk).
- Çeker**, Mustafa , 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku, 6. Baskı, Adana 2014 (Ticaret Hukuku).
- Frey**, Martin/**Siffert**, Rino/**Fischer**, Marc P. , Das neue GmbH-Recht, Hrsg. Baker/McKenzie, Zürich 2007.
- Füller**, Jens T. , in, Ensthaler, J./Füller, J.T./Schmidt, B.; Kommentar zum GmbH-Gesetz, 2. Aufl., Luchterhand 2010.
- Grimm**, Andrea/**Trippel**, Riccarda , Aktuelle Fragen des GmbH-Rechts, in, Jörg, F./Arter, O. (Hrsg.), Entwicklungen im Gesellschaftsrecht I, Bern 2006.
- Grobe**, Hans (çev. Baştuğ, İrfan), Yeni Fransız Limited Şirketler Kanunu, Ankara Barosu Dergisi, Yıl 1968, S. 3, s. 417 vd.
- Hirsch**, Ernst E., Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul 1940.
- Hochloch**, Gerhard/**Limmer**, Peter , Gesellschaftsrecht, Freiburg i.B. 2002.
- Karahan**, Sami/**Çeker**, Mustafa , Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Konya 2013.
- Kastner**, Walther, Grundriss des österreichischen Gesellschaftsrechts, 2. Aufl., Wien 1976.
- Kendigelen**, Abuzer , Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2011 (Değişiklikler).
- Lutter**, Marcus, in, Lutter, Marcus/Hommelhoff, Peter GmbHG, 17. Aufl., Köln 2009.
- Meier-Hayoz**, Arthur/ **Forstmoser**, Peter , Schweizerisches Gesellschaftsrecht, 9. Aufl., Bern 2004.
- Moroğlu**, Erdoğan, Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul 2001.
- Okan**, Neval , Türk Hukukunda Ticaret Ortaklıklarında Ortak Sayısının Bire Düşmesi ve Sonuçları, EOGÜ Sosyal Bilimler Dergisi C. 1 S. 1 (Aralık 2000), s. 57 vd.
- Özkorkut**, Korkut, Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Şirketlerine Getireceği Yenilikler ve Değişiklikler-I, Yaklaşım Dergisi, 194 (Şubat 2009), s. 239 vd.
- Poroy**, Reha/**Tekinalp**, Ünal/**Çamoğlu**, Ersin , Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2010.